

6. Кезар, А. (Ред.). (2010). *Визнання та обслуговування студентів з низьким рівнем доходу у вищій освіті: експертиза інституціональної політики, практики та культури*. Routledge.
7. Шемигон Н.Ю. Організація адаптивного інклюзивного простору у закладах вищої освіти. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/176051/175891>.
8. Чайковський М.Є. Інклюзивний освітній простір як середовище соціально-педагогічної роботи з молоддю з інвалідністю. Зб. наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна» №19. Хмельницький, 2017. С.76–80.
9. Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://uu.edu.ua/>.

І.А. Пархоменко

аспірант, Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

асистент кафедри практичної психології

Маріупольський державний університет, м. Маріуполь

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Сучасний світ, сповнений розгалужених соціальних зв'язків, вимагає від особистості цілого спектру певних вмінь та якостей, без яких вона не зможе ефективно функціонувати в будь-якому з просторів сучасного життя. Однією з найважливіших, на наш погляд, платформ спрямованих на формування доцільної соціальної поведінки, інтерактивних взаємовідносин є освітній простір. Велика динамічність, ситуації невизначеності, що в ньому наразі відбуваються, значною мірою ускладнюють процес формування готовності особистості до побудови якісної соціальної взаємодії. Адже, результат цієї взаємодії визначається готовністю суб'єктів до її здійснення. Тому, актуальним постає запитання визначення психологічних особливостей, що є детермінантами формування такої готовності в усіх учасників процесу. Тут нагальною потребою є саме пошук ефективних шляхів формування достатньої готовності суб'єктів освітнього середовища до ефективної соціальної взаємодії.

Аналіз наукових джерел свідчить, що існує безліч підходів до розуміння та визначення поняття «готовність». Її визначають, як особливий психологічний стан свідомості, спрямованість на вирішення певних задач (В. Давидов, М. Дьяченко, Л. Кандибович, Є. Корабліна, В. Пушкін), якість особистості (К. Платонов, В. Ширінський), стан мобілізації фізичних та психічних сил (М. Левітов, Л. Нерсесян), ознака установки особистості (Ш. Надірашвілі, Д. Узнадзе), прояв комплексу індивідуально-особистісних рис

(К. Абульханова-Славська, К. Платонов), цілеспрямоване вираження особистості, що включає її переконання, погляди, відносини, мотиви, почуття, установки тощо (С. Максименко).

Слід зауважити, що попри численні дослідження проблема психологічної готовності залишається достатньо складною та багатоаспектною, що потребує глибшого аналізу визначення її природи, механізмів реалізації та умов, що її детермінують.

Актуальний стан модернізації системи освіти вимагає організації простору для виховання самостійності, ініціативності, здатності мислити та ефективно спілкуватися з багатьма людьми, набуття здатностей знаходити рішення в складних ситуаціях, будувати власні стратегії, правильно оцінювати потреби та вимоги соціального середовища. Узагальнюючи ці характеристики, можна стверджувати, що мета «нової» освіти – це максимальний розвиток навичок співробітництва. Тому, основним результатом освітнього процесу необхідною є сформована психологічна готовність до соціальної взаємодії, що забезпечить індивіду можливість встановлення зв'язків з будь-якою інтерактивною спільнотою.

Під поняттям соціальної взаємодії в більшості наукових досліджень розуміють форму соціальних зв'язків, що реалізуються в обміні діяльністю, інформацією, досвідом, здібностями, уміннями, навичками та у взаємному впливі людей, соціальних спільнот; систему взаємообумовлених соціальних дій, зв'язаних циклічною залежністю, за якої дія одного суб'єкта є одночасно причиною і наслідком відповідних дій інших суб'єктів [1].

Під психологічною готовністю до соціальної взаємодії ми розуміємо сформованість, як у викладачів так і в здобувачів освіти, емоційно-комунікативних здібностей, наявність потреби у взаємодії із партнерами, готовності до контролю та самоконтролю, що забезпечить ефективність співпраці між суб'єктами.

Цікавим є дослідження О. Булгакової щодо розв'язання проблеми формування психологічної готовності студентів до ефективної соціальної взаємодії та, створена нею, концептуальна модель. Основними складовими її моделі є поняття системи, системних механізмів і взаємодії. «Психологічна готовність до соціальної взаємодії є системним наслідком механізмів ідентифікації, інтеграції та соціалізації, котрі виявляють себе у міжособистісній, колективній взаємодії в обставинах життєдіяльності як основи індивідуального суб'єктного досвіду. Відтак, психологічна готовність студентів до соціальної взаємодії є похідною від їхнього системного досвіду участі в інтерактивних обставинах навчально-професійної діяльності» [2].

У структурі викладацької проблематики щодо соціальної взаємодії вирізняють такі елементи: «загальна культура (професіоналізм, знання своєї справи, здатність до ідентифікації та рефлексії, соціальної комунікації, творчої самореалізації, глибина та конструктивність самовираження, самопізнання й самовдосконалення); психологічна культура (професійне

соціальне спілкування, взаємодія, високий рівень професійної та моральної мотивації, толерантність, емоційна стійкість, лабільність, регуляторна гнучкість, соціальна активність, розвинена система саморегуляції) (Р. Кокоєва); надання педагогічної допомоги й підтримки студентам з метою підвищення продуктивності як їхньої діяльності, так і самопізнання та саморегуляції (Р. Дімухаметов); моделі викладача вищої школи: консультант, модератор, т'ютор, тренер (В. Козирєв); стилі педагогічного спілкування (В. Кан-Калік); імідж викладача вишу (О. Попова); особистісна самореалізація викладача (О. Кулешова); розуміння ситуації педагогічної взаємодії (О. Ракитська) тощо» [2].

З огляду на проведений нами аналіз, психологічна готовність суб'єктів освітнього простору до соціальної взаємодії є складним системним явищем, яке формується на базі комунікативних навичок (комунікативної толерантності), характері емоційних реагувань, соціального інтелекту, асертивності, наявності психологічних бар'єрів тощо. Відтак, сформованість психологічної готовності до соціальної взаємодії забезпечує оптимальне функціонування особистості в соціальному просторі освітнього процесу, відкриває можливості реалізації власних життєвих перспектив, дає змогу ефективно вирішувати гострі міжособистісні запитання.

Використані джерела

1. Абульханова-Славская К. А. Деятельность и психология личности : монография. Москва : Наука, 1980. 335 с.
 2. Булгакова О. Ю. Психологічна готовність студентів до соціальної взаємодії в контексті властивостей особистості, що детермінують її прояв. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Психологія : електрон. наук. фах. вид. Хмельницький, 2016. Вип. 4.
 3. Булгакова О. Ю. Психологічна готовність студентів до соціальної взаємодії : автореф. дис. ... докт. психол. наук : 19.00.07. Одеса, 2019. 40 с.
 4. Стрельбицька С. М. Психологічна готовність до професійної діяльності майбутніх соціальних працівників у ВНЗ. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. Херсон. 2016 р. Вип. 69(2). С. 147-151.
-

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
НОВІА УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК, М. ТУРКУ, ФІНЛЯНДІЯ
УНІВЕРСИТЕТ МИКОЛАСА РОМЕРІСА, М. ВІЛЬНЮС, ЛИТВА
ЖЕШУВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ІГНАЦІЯ ЛУКАСЕВИЧА, М. ЖЕШУВ, ПОЛЬЩА
ШВЕЙЦАРСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ПРОЕКТ
«ПІДТРИМКА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ» ДЕСПРО
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ТОВАРИСТВО НЕЗАЛЕЖНИХ ЕКСПЕРТІВ»

МАТЕРІАЛИ

**V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

**«РОЗВИВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ:
МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ»**

13-14 березня 2020 року, м. Київ

УДК 316.4:316.6:159.9

ББК 65.272 : 88.5

М

Друкується за ухвалою Вченої ради факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 8 від 27.02.2020 року)

Розвивальний потенціал сучасної соціальної роботи: методологія та технології :

матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (13 – 14 березня 2020 року, Київ) / за ред. Ю.М. Швалба. – Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. – 128с.

Рецензенти:

А. Б. Коваленко – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної психології факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Н. В. Пророк – доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії психодіагностики та науково-психологічної інформації Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Редакційна колегія:

Данилюк І. В., доктор психологічних наук, професор,
Александров Д. О., доктор психологічних наук, доцент,
Львовичкіна А. М., доктор психологічних наук, професор,
Люта Л. П., кандидат соціологічних наук, доцент,
Чернуха Н. М., доктор педагогічних наук, професор,
Чуйко О. В., доктор психологічних наук, доцент,
Швалб Ю. М., доктор психологічних наук, професор

У матеріалах міжнародної конференції викладено результати досліджень щодо найбільш актуальних міждисциплінарних проблем теорії і практики соціальної роботи, зокрема їх психологічних, соціологічних та правових аспектів. Представлені наукові розробки дослідників будуть корисні фахівцям соціальної роботи, психологам, юристам, соціологам, адміністративним працівникам соціальної сфери, представникам недержавних громадських організацій, усім, хто цікавиться проблемами сучасної соціальної роботи, її розвивальним потенціалом, управлінням соціальними процесами тощо.

Матеріали опубліковано в авторській редакції.

Зміст

<i>Альохін М. М.</i> Роль тьютора приватної школи у соціальному становленні особистості молодшого школяра	6-8
<i>Байдарова О. О.</i> Розвиток соціального капіталу громади в діяльності фахівця із соціальної роботи	9-11
<i>Байєр О. О., Халіпов Д. Ю.</i> Якісна методологія дослідження як перспектива розвитку академічної психології	12-13
<i>Барчі Б. В.</i> Формування професійного розвитку соціального працівника	13-15
<i>Борисова А. В.</i> Поняття «соціального благополуччя» об'єднаної територіальної громади.....	16-18
<i>Бутенко Н. В.</i> Проведення творчих занять з сім'ями, які мають дітей з інвалідністю.....	19-21
<i>Васильєва-Халатникова М. О.</i> Створення інклюзивного освітнього середовища для дитини з інвалідністю у сучасних реаліях України	22-23
<i>Вернік О. Л.</i> Особливості уявлень про особистість фахівця соціальної роботи в студентів першокурсників спеціальності "Соціальна робота"	24-26
<i>Волинець Н. В.</i> Психологічна характеристика військовослужбовців Державної прикордонної служби України як клієнтської групи	26-29
<i>Гніденко П. В., Романюк Л. В.</i> Соціально-психологічний вплив на становлення цінностей у соціальній роботі.....	29-31
<i>Дейниченко Л. М., Свіденська Г. М.</i> Професійне вигорання соціальних працівників та шляхи його профілактики.....	32-34
<i>Демиденко Т. М.</i> Розвиток емоційного інтелекту майбутніх соціальних працівників у процесі вивчення курсу "Методи соціокультурної реабілітації"	35-37
<i>Дідковський С. В.</i> Психологічна свобода.....	38-40
<i>Dorokhina A., Karagodina O.</i> Online pilot study of the work engagement and general health condition in social workers	41-43
<i>Дружинін Т. А.</i> Соціальне партнерство та соціальна робота у спільнотах	43-45
<i>Іващенко А.С.</i> Віктимне реагування та селф-саботаж як викривлені форми реалізації самоактуалізаційної тенденції	45-49

<i>Карагодіна О. Г., Семигіна Т. В.</i> Розвивальний потенціал досліджень у соціальній роботі	49-52
<i>Коломієць О. Г.</i> Соціальне підприємництво як інноваційна форма соціальної роботи.....	52-54
<i>Корнієнко І. О.</i> Репертуар опанування як джерело розвитку особистості соціального працівника.....	55-56
<i>Кравченко О.</i> Розвиток лідерських компетентностей у майбутніх соціальних працівників.....	57-59
<i>Литва Л. А.</i> Соціальна робота в умовах надзвичайних ситуацій та організації захисту об'єктів критичної інфраструктури	60-65
<i>Львовичкіна А. М.</i> Принципи побудови екологічного життя людей з інвалідністю	65-67
<i>Люта Л. П.</i> Мережевий принцип організації професійних спільнот.....	68-69
<i>Максимова Н. Ю., Красілова Ю. М.</i> Специфіка розвитку професійних компетенцій соціального працівника у роботі із засудженими.....	70-72
<i>Мітіна С. В.</i> Попередження негативних наслідків соціалізації особистості у віртуальному просторі.....	73-75
<i>Немаш Л. І.</i> Супервізія як зовнішній супровід роботи психологів закладів загальної середньої освіти.....	76-78
<i>Ничипорук І. С.</i> Інновації запобігання та протидії домашнього насильства стосовно дітей в Україні	78-80
<i>Александров Д. О.</i> Розвиток стратегіальних компонентів особистості соціального працівника.....	81-83
<i>Оляницька Ю.</i> Освітня діяльність як спосіб підтримки активної життєвої позиції у похилому віці	84-86
<i>Охріменко З. В.</i> Професійна орієнтація як сучасна виховна технологія	86-89
<i>Павленко Л. В.</i> Напрямки розвитку інклюзивного освітнього середовища у закладах вищої освіти.....	89-92
<i>Пархоменко І. А.</i> Особливості психологічної готовності суб'єктів освітнього простору до соціальної взаємодії.....	92-94
<i>Піонтківська О. Г.</i> Потенціал соціальної роботи у розбудові нової парадигми старіння	95-96
<i>Полівко Л. Ю., Карамушка Т. В.</i> Змістовність соціальних послуг у розбудові громадського суспільства	96-99